

goslaviji razumevanje za Nemčijo. Jugoslovenski novinarji bodo imeli pri svojem obisku v Nemčiji priliko videti, da predstavlja nova Nemčija zedinjen delaven narod, ki zahteva samo svoje pravice, svojo čast in svojo svobodo. Nemški narod in njegovi voditelji so eno. Jugoslovenski narod in njegovi voditelji so eno. Jugoslovenski narod ima razumevanje za stremljenja nove Nemčije, ker sme tudi sam biti po pravici ponosen na svojo junaško zgodovino in borbo za svobodo.

Na koncu svojega govora je minister Roehm nazdravil Nj. Vel. kralju Aleksandru, godba pa je zaigrala jugoslovensko himno.

V imenu jugoslovenskih novinarjev se mu je zahvalil za pozdravne besede g. Milojevič, ki je med drugim dejal, da more biti duh Aleksandra I. in nemškega nacionalizma, pred katerim so kapitulirali vsi partikularisti, pravilno pojmovan, veliko bodrilo za mlade narode, ki duhovno še preživljajo svoje nacionalno stapljanje.“

S. L.

Kritika

Iz prevodne književnosti

Novejšo poljsko književnost zastopa med našimi prevodi pisateljica Z. Kossak-Szczucka, ki je začela pisateljvati šele po vojni (Legniško bojišče. Roman. Prevedel Francè Vodnik. V Ljubljani. Jugoslovanska knjigarna. 1933. 274 str.). Uvod pravi, da delovanje te pisateljice ni samo „nadaljevanje literarne tradicije najslavnejšega poljskega zgodovinskega romanopisca, H. Sienkiewicza“ in da se „njeno ime vedno omenja v vrsti pomembnejših zastopnikov poveljne poljske književnosti“. Res je to njeno delo, tega se bo tujec prej zavedel ko Poljak, samo bolj nekako nadaljevanje Sienkiewiczzeve „literarne tradicije“, ki se z njegovimi umetniškimi kvalitetami nikakor ne da primerjati. S čimer pri Poljakihi učinkuje, so stvari, ki so bolj vsebinske ko umetniške: Poljakom je iz njih lastne zgodovine znan problem, za katerega tukaj gre (čeprav je njegova „nacionalistična“ plat anahronistično povdarjena), zamikati pa jih mora tudi obilica antikvarične primesi, po kateri je ta roman skoro nekak kompendij stare poljske (in s tem tudi v precejšni meri sploh slovanske) mitologije, arheologije, etnografije itd. Oboje je v romanu spretno porabljeno, vendar pa ne zadošča za to, da bi tudi tujca zgrabilo v enaki meri kakor Poljaka. Za to manjka pisateljici prave sposobnosti za učinkovito, res umetniško oblikovanje človeških usod, ki nikjer ne sega do večjih globin, ki nikjer tujca ne prevzame tako, kakor n. pr. v Sienkiewiczzevih delih. Tak tujec bo sicer rad priznal, da je knjiga prav prijetno branje, skeptičen pa bo postal takoj, ko bo čul, da se ime njene pisateljice imenuje v isti sapi s Sienkiewiczem ali E. Handel-Mazzetti, ki zna vse drugače prikazovati konflikte človeških duš in usod. — Prevod se v splošnem gladko čita, samo tu in tam se pozoren bravec spotakne ob kaki nepotrebnosti stvari. Tako je n. pr. to in ono ostalo neprevedeno iz poljščine: „Ormiane“ (55) imenujemo Slovenci že od bogvekdaj „Armence“, zato si ne bomo izposojali poljske označbe; „nadškof mediolanski“ (60) je za nas „milanski nadškof“, „alun“ (61) je naš „galun“, „Węgrzynu“ (109) pravimo „Oger“ ali „Voger“, z „vlodiki“ (180) navadnemu našemu bravcu ne bo mnogo pomagano (take reči bi bilo treba

raztolmačiti v „Opombah“!); enako je menda iz poljščine nerodno prenesen „velik meč z dvojnimi ročajem“ (? — 185), ki je pozneje (265) pravilneje preveden kot „veliki obojernočni meč“, nam. „kalmusov“ (190) pa govorimo Slovenci o „kolmežih“. Tu in tam se nahajajo v prevodu tudi nerodnosti in neumljivosti: „sladkav“ (13) je naš „osladen“, „molzica“ (115) naša kravarica, „phalnice“ (119) so „deže“, nekoliko pozneje omenjeni „phalniki“ (254) menda naše „stope“, namesto „zvijal lijake iz prahu in smeti“ (131) bi bilo boljše zapisati „vrtince“, namesto „Zabrnela je kakor škrljanček“ (171) pač „Zaž(vr)golela“, „odojki“ (206) so „praseta, prašički“; kako se je kdo „z ledji (!) krčevito držal konja“ (257) je enako neumljivo, kakor „volčje glave z omuljenimi okli“ (265). Če piše prevajavec, da je bilo usnje „zoper vlago prevlečeno s kitajskim lošem“ (50), se je prav po nepotrebnem izognil besedi „lak“ ali „firnež“, ki bi bila tukaj edino primerna; „lošč“ (ne „loš“!) je namreč rudninski produkt („Email“), neporaben za prevleko usnja. „Mežljanina čumnat“ (119) je neumljiva, kakor „grah, ki je bil bogato okrašen“ (223), „slavnostne čumnate“ pa so lep primer za slovensko „contradictio in adiecto“. Razlaga besede „Tartar“ (139) je nejasna: Tataři so dobili ime po svojem bojnem klicu „Ta! Ta!“ Učienjaška razlaga je iz „Tatari“ naredila „Tartari“, da bi s tem rekla, da „je njihov rod iz pekla“. Zato bi bilo treba tudi v prevodu pustiti obliko „Tartari“, opazko pa opustiti, saj stoji vse potrebno že v tekstu originala samega. —

Petdesetletnico smrti Turgenjeva smo na dostojen način proslavili s tem, da smo izdali dvojce njegovih del v prevodu. Prvo so znameniti „Lovčevi zapiski“. (V Ljubljani. Jugoslovanska knjigarna. — I. 1933. 205 str. — II. 1934. 224 str.). Sicer so že prav pred petdesetimi leti izšli pri nas v prevodu (enako v dveh zvezkih), toda prevod je bil že za ono dobo neverjetno okoren. Novi prevod je prevzel B. Vdovič, toda sredi dela mu je smrt vzela pero iz roke. Končala sta ga njegov brat in M. Kmetova. B. Vdovič je bil znan poznavalec slovenščine in raznih drugih jezikov, poleg tega pa tudi skrben prevajavec. Če omenim iz njegove partije par stvari, storim to samo zato, ker se enake reči dogajajo tudi drugim prevajavcem. Značilen je stavek: „morebiti ne vejo vsi moji čitatelji, kaj je to „prelet““ (27). Izmed zadnjih dveh besed je ena popolnoma odveč, toda katera? Lahko bi se reklo „kaj je „prelet“, ali pa „kaj to je“. Prevajavca je — poleg običajne govorice — zmotilo tudi menda prenašanje ruskega izraza „čto takoe“. „Upokojite se“ piše (57), kakor mnogi drugi, nam. „pomirite se“, kar bi bilo najbolj preprosto in naravno, za „krilce“ rabi besedo „predvežje“ (63), „bleščeče usvetljeni (nam. zlikani) škornji“ (71) pa izhajajo pač iz težnje, da bi bil jezik prevoda čim bolj pester in raznovrsten. V tej težnji sta kontinuatorja šla še dalje, večkrat predaleč. Tako rabita grško „špiljo“ (166) nam. naše domače „votline“, „dupline“, „prevaljal (nam. valil) z ene strani na drugo“ (166), „oblastljivo (nam. oblastno)“ (168), „dirjavci (nam. dirkači)“ (II, 8), „modričast (nam. modrikast)“ (10, 15, 93), „spokojno (nam. mirno)“ (16), za „krilce“ imata „preddverje“ (22, 141, 188, toda prav na tej str. tudi „predvežje“), „mežurkala (nam. mežikala) z očmi“ (75, 224), „naglič (nam. naglo)“ (88, 89, 97, 101), „nasmešknila“ (94), „vekšati“ (144), „vlasuljar“ (170), „šiljast“ (205). Kjer gre za kako diferenco ali nijanso v pomenu, je tako ravnanje naravnost potrebno, drugod je samo prazno umet-

ničenje, ki je povrh še nevarno. Prav lahko namreč človeka zapelje tako daleč, da svoje pisanje v slepi vnemi zabeli celo s kakim napol turškim „zabadava“ (177), ali pa s pristno kočevsko „čugo in mugo“ (172, 215). Drugod zopet se ustvarijo na ta način partije, ki so težko ali slabo umljive: „povelju je bil priložen ogromen pečat“ (171), „ki je poudarjal z računalom“ (176), „pred pestrim vrstnim (i. e. verstnim!) kažipotom (II, 7), „krotovičasti ciganje“ (II, 9), „po mizičastem krilu“ (89), „Kakšne svinčene pase pa so to po nebu“ (220). „Kukava“ (65, 202) je pač dialektična oblika za knjižno „tokavo“, „mačje oči“, ki se pod črto (92) tolmačijo z „Myosotis palustris“, so naše „potočnice“ ali „spominčice“, „matkina duša“ (93) pa naša „babja duša“ (divji majoran), kar se s časom cvetja lepo ujema; „drajmadeira“ (105) bi bilo v latinici treba pisati „Dry Madeira“. —

Enako lepa komemoracija Turgenjeva je naš prvi prevod njegovega „Plemiškega gnezda“. (Iz ruščine prevedel Jože Arko. V Ljubljani. Jugoslovanska knjigarna. 1953. 224 str.), opremljen z obširnimi uvodom, ki gre res v globine Turgenjevljeve duševnosti in umetnosti, dočim je pri „Lovčevih zapiskih“ bolj sumarično informativen. Prevodu samemu se precej pozna vpliv ruščine in jezika naših starejših pisateljev (ki pa se ne data vedno strogo ločiti). Značilna je zanj obilna raba participov, značilno tudi, kako tolikokrat zapiše „kateri“, kjer bi kdo drugi postavil preprosti „ki“. Pri njem nas sreča „devojka“ (33, 55, 72, 93, 126), ki nas v prozi tako spominja enako stare „mladenke“, srečamo se z oblikami kakor „Oče njegov“ (58), „ustnice njene“ (41), sreča nas stara „važnost“ nam. „resnobe“ (54, 144), naletimo na pretirano rabo iterativov, ki ustvari včasih kaj čudne stavke, n. pr.: „znameniti igravec Močalov se je nahajal takrat na vrhuncu svoje slave in Lavreckij ni zamujal niti ene njegove predstave“ (71); ali s participom: „Pojav tega človeka, malone edinega njegovega znanca v vsej Moskvi, njegov pojav v družbi edinstvene deklice, obrnivši nase vso njegovo pozornost, se je zdel Lavreckemu pomemben in čuden“ (72). Prevajavca označuje posebno veselje nad tvorbami s sufiksom „-iv“: „solzljiv“ (46), „gnusljivost“ (53), „vščipljivo-hladno“ (57), „uslužljiva sumnjivost“ (72), „topa sumnjivost“ (92), „vzkipljiv in šumljiv“ (98). Izraze kakor „prvi boljši prišleki“ (74) ali „prva boljša ženska“ (114) razume pravilno samo oni Slovenec, ki si jih zna prevesti nazaj v nemščino! Čudne so fraze kakor: „pobežal s prsti po klaviaturi“ (42), „malce zalosan“ (75), „z belimi vejicami na trepalnicah“ (130), „zaigram na klavirju“ (141), „dostojno zadržanje vernikov“ (145). Prvotne „pletenske“ (27) pa so pozneje zamenjane s pravilnimi „pletilkami“ (66), kakor se na prevodu sploh opazuje, kako se je pisec spotoma vedno bolj razvnel in ogrel, tako da postaja prevod, ki je od kraja nekam trd, vedno bolj gladek, živ, topel in domač.

Pisec uvoda je ostal anonimen; ni se podpisal, čeprav si je lahko mislil, da bo količkaj pozoren in literarno interesiran čitatelj z lahkoto spoznal „ex ungue leonem“. Tudi „Jože Arko“ ni pravo ime, ampak psevdonim. Čemu take reči? Ali je mogoče prevajanje Turgenjeva kaj nedostojnega, ali celo sramotnega? Tako sramežljivost naj prakticirajo rajši ljudje, ki prevajajo reči, kakor je „Grofica beračica“ ali „Zbrani spisi Karla Maya“!

J. A. Glonar.